

Fordringspant

Mortensen, Peter

Publication date:
2010

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Mortensen, P. (2010). *Fordringspant*. (1. udg.) Museum Tusculanum.

Fordringspant

af Professor, dr.jur. Peter Mortensen

(1. udgave 2010)

1. Indledning

Hvis en kreditor har et pengebeløb, en vare eller noget andet til gode hos en debitor, siges kreditor at have en fordring mod debitor. Denne fordring udgør et formueaktiv, ligesom f.eks. fast ejendom eller løsøre. En fordring kan derfor som andre formueaktiver f.eks. overdrages til eje eller sikkerhed (pantsættes). Hvis en kreditor har flere fordringer mod den samme eller mod forskellige debitorer, kan han pantsætte hver enkelt fordring særskilt efter gældsbrevslovens regler om simple henholdsvis negotiable fordringer. Dette forudsætter, at der iagttages en sikringsakt for hver enkelt pantsætning (denuntiati-on ved simple fordringer og rådighedsberøvelse ved negotiable fordringer).¹ Tidligere var det ikke muligt for en kreditor samlet at pantsætte alle sine udstående og kommende pengefordringer, som følge af forbuddet mod pant i tingsindbegreb i TL § 47 b, stk. 1.² Imidlertid blev der – med ikrafttræden 1. januar 2006 – indsat en ny bestemmelse i TL § 47 d, hvorefter indehaveren af en erhvervsvirksomhed kan underpantsætte virksomhedens udestående og fremtidige simple fordringer hidrørende fra salg af varer og tjenesteydelser – såkaldt *fordringspant*. Hvad der nærmere forstås ved fordringspant omtales kort i afsnit 2. I afsnit 3 beskrives hvilke aktiver, som et fordringspant kan omfatte. Sikringsakt og rettighedskonflikter omtales i afsnit 4. Endelig omtales kort pantsætningsforbud i afsnit 5.

2. Hvad er fordringspant?

Fordringspant er underpantsætning af en erhvervsvirksomheds samlede udestående og fremtidige simple fordringer ved tinglysning i per-

1. Se nærmere om gældsbrevslovens regler om simple og negotiable fordringer Bo von Eyben m.fl.: Lærebog i obligationsret II (3. udg. 2008) kapitel 12 og Nis Jul Clausen og Camilla Hørby Jensen: Sikkerhed i fordringer (5. udg. 2008) kapitel 2.

2. Se om dette forbud bl.a. Anders Ørgaard: Sikkerhed i løsøre (7. udg. 2010) s. 51 f.

Sidehoved

sonbogen, jf. TL § 47 d, stk. 1. Reglen supplerer gældslovens bestemmelser om pantsætning af simple fordringer og gældsbreve, og giver mulighed for et »flydende« pant i virksomhedens kundetilgodehavender således, at de enkelte fordringer omfattes af panteretten, efterhånden som de stiftes ved salg af varer m.v. på kredit, og udgår af pantet f.eks. ved indfrielse af fordringen.³

Efter gbl. § 31 er sikringsakten ved pantsætning af simple fordringer denuntiatio til fordringens skyldner. Ønskes efter denne regel pant i en erhvervsvirksomheds udestående og fremtidige fordringer, er det således nødvendigt, at der gives meddelelse til hver enkelt af virksomhedens skyldnere (kunder) i takt med, at det bliver muligt at identificere disse. Dette kan navnlig være vanskeligt i forhold til fremtidige kundefordringer, hvor kunden endnu ikke er kendt. Til forskel herfra muliggør TL § 47 d, stk. 1, en *samlet* pantsætning af virksomhedens fordringer – herunder fremtidige fordringer – uden meddelelse til fordringernes skyldnere, men alene med iagttagelse af én sikringsakt: Tinglysning én gang for alle af fordringspantet i personbogen.

Der skal være tale om en *erhvervsvirksomhed*, og pantsætteren skal være indehaver af denne virksomhed. Indehaveren er den juridiske enhed, der ejer den faktiske virksomhed, uanset om det er et selskab eller en enkeltmandsvirksomhed.

Der kan ikke stilles fordringspant til fordel for skyldnerens eller pantsætterens nærstående, jf. TL § 47 e, stk. 1, og der kan ikke samtidig med fordringspant være tinglyst virksomhedspant efter TL § 47 c, jf. § 47 e, stk. 2.⁴ Hvis der allerede er tinglyst virksomhedspant, er fordringspant derfor udelukket, og omvendt.

Fordringspant skal altid ske ved anvendelse af et *skadesløsbrev*, jf. TL § 47 c, stk. 1, 1. pkt.⁵ Ejerpantebreve eller almindelige pantebreve kan ikke anvendes. Skadesløsbreve, der giver virksomhedspant, kan ikke overdrages, jf. TL § 47 d, stk. 2, in fine.⁶

3. Dog omfatter fordringspantet ikke fordringer, der er erhvervet efter, at der er afsagt konkursdekret, anmeldt betalingsstandsning, åbnet tvangsakkordforhandling eller indledt gældssanerings sag over for fordringspant sætteren, jf. TL § 47 f.

4. Om virksomhedspant, se *Anders Ørgaard: Sikkerhed i løsøre* (7. udg. 2010) kapitel 4.

5. Et skadesløsbrev kan have mere end én kreditor (panthaver), jf. U 2007.93 V om virksomhedspant.

6. Om skadesløsbreve, se bl.a. *Peter Mortensen: Sikkerhed i fast ejendom* (2010) side 30 f og 219 ff og om transport af skadesløsbreve s. 65 f.

3. Hvad kan fordringspant omfatte?

Ved fordringspant efter TL § 47 d, stk. 1, kan en erhvervsvirksomhed give underpant i den til enhver tid værende debitorportefølje således, at virksomhedens udestående simple pengefordringer på tidspunktet for pantets stiftelse omfattes heraf, ligesom fremtidige fordringer omfattes af panteretten, efterhånden som fordringerne stiftes. Der er således tale om pant i alle virksomhedens eksisterende og fremtidige simple pengefordringer vedrørende salg af varer og tjenesteydelser. Ønskes kun pant i et udvalg af virksomhedens fordringer – f.eks. kun de aktuelt eksisterende – kan fordringspantet benyttes vedrørende alle fordringer, men således at pantsætter og panthaver aftaler, at pantsætter kan lade visse fordringer udskille (relaksere) af pantet. Endvidere kan der – måske mere praktisk – i stedet anvendes traditionel fakturabelåning (factoring) efter gbl. § 31.⁷

Ifølge TL § 47 d, stk. 1, er det virksomhedens »udestående og fremtidige« fordringer, der kan pantsættes. Dette svarer ikke til ordlyden af TL § 47 c, stk. 3, nr. 1, om virksomhedspant, hvor der blot henvises til »simple fordringer hidrørende fra salg af varer eller tjenesteydelser«. Ordlyden af TL § 47 c, stk. 3, nr. 1, skal imidlertid sammenholdes med, at virksomheden efter TL § 47 c, stk. 1, kan underpantsette, hvad virksomheden » ejer og fremtidig erhverver«. Forskellen mellem TL § 47 c og § 47 d skyldes således alene lovens systematik og indebærer *ingen realitetsforskel* i, hvilke fordringer der kan omfattes af panteretten efter TL § 47 c henholdsvis § 47 d.⁸

De fordringer, der kan pantsættes efter TL § 47 d, stk. 1, skal *hidrøre fra salg af varer og tjenesteydelser* og stiftes derfor ved virksomhedens indgåelse af aftaler om kreditsalg m.v. af varer med virksomhedens kunder. Tjenesteydelser kan bl.a. omfatte værksleje, rådgivning og transport. Fordringer opstået på andet grundlag – f.eks. et erstatningskrav mod en skadevolder, eller krav på tilskud fra det offentlige – omfattes således ikke af fordringspantet.

Kun simple pengefordringer er omfattet. Fordringer, for hvilke der er udstedt negotiable gældsbreve eller vekslere, kan derfor ikke fordringspantsettes.

7. Om fakturabelåning og factoring se *Nis Jul Clausen og Camilla Hørby Jensen: Sikkerhed i fordringer* (5. udg. 2008) s. 82 ff.

8. Se således også *Bent Iversen og Lars Hedegaard Kristensen: Panteretten* (2. udg. 2008) s. 497 og *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.: Virksomhedspant* (2008) s. 89 f.

Sidehoved

Når en fordringspantssat fordring ophører – f.eks. ved indfrielse, modregning, eller forældelse⁹ – udgår den automatisk af fordringspantet. Der er derimod ikke fastsat regler om, hvorvidt de pantsatte fordringer *kan udskilles ifølge regelmæssig drift*.¹⁰ Se for så vidt angår virksomhedspant, TL § 47 c, stk. 1, 2. pkt., der udtrykkeligt undtager fordringer fra adgangen til udskillelse ifølge regelmæssig drift. Fordringerne er virksomhedens indtjening ved driften, hvorfor der ikke er nogen umiddelbar begrundelse for, at de skal kunne udskilles som et led i denne. Det må derfor bero på parternes aftale, om pantsætteren kan udskille visse fordringer, uanset at de er omfattet af pantretten. En sådan aftale mellem pantsætteren og én panthaver, skal imidlertid ikke respekteres af en anden panthaver med pant i samme fordring, idet pantsætter og panthaver ikke inter partes med bindende virkning kan indskrænke tredjemands ret.

4. Sikringsakt og rettighedskonflikter

Som nævnt er *tinglysning i personbogen* sikringsakt for fordringspant, jf. TL § 47 d, stk. 2. Tinglysningen giver beskyttelse mod aftaler, der i god tro indgås med pantsætteren, og mod retsforfølgning, jf. TL § 47 d, stk. 2, 1. pkt. Det følger heraf, at panthaveren *ikke skal iagttage gbl. § 31, stk. 2*, hvorefter sikringsakten ved overdragelse til sikkerhed af simple fordringer er denuntiatio til skyldner for at opnå beskyttelse mod godtroende aftaleerhververe.

Der er ikke i tinglysningsloven indsat bestemmelser, der regulerer, hvornår et utinglyst fordringspant kan ekstingveres. Dette må derfor afgøres ud fra almindelige tingsretlige principper om ekstinktion.¹¹ Det følger af disse principper, at den (fordrings)panteret eller retsforfølgning mod en fordring, der er omfattet af et fordringspant, og som skal fortrænge en utinglyst fordringspanteret, selv skal være omsætningsbeskyttet, dvs. ved tinglysning eller meddelelse i henhold til gbl. § 31. Udlæg i fordringer er sikret ved udlæggets foretagelse –

9. Om fordringers ophør se *Bo von Eyben m.fl.*: Lærebog i obligationsret II (3. udg. 2008) kapitel 13.

10. Sammenlign om udskillelse ifølge regelmæssig drift af løsøre, som er omfattet af pant i en fast ejendom i medfør af TL §§ 37 eller 38, *Peter Mortensen: Sikkerhed i fast ejendom* (2010) s. 122 f og 133 ff. Se også vedrørende virksomhedspant, *Anders Ørgaard: Sikkerhed i løsøre* (7. udg. 2010) s. 118.

11. Se herom bl.a. *Peter Mortensen: Indledning til tingsretten* (2. udg. 2008) s. 119 ff.

dvs. uden iagttagelse af en sikringsakt.¹² Den, der ved aftale opnår transport til eje eller sikkerhed i fordringen, skal endvidere være i god tro¹³ på tidspunktet for transportaftalens indgåelse eller på tidspunktet for anmeldelse af det konkurrerende fordringspant til tinglysning.

Rækkefølgen mellem flere panterettigheder i de samme simple fordringer afgøres således efter tidspunktet for sikringsaktens foretagelse (ved udlæg fra udlæggets foretagelse), uanset hvilken pantsætningsform der anvendes. Fordringspanthaveren får ved tinglysning sikkerhed i alle udestående og fremtidige fordringer forud for en anden panthaver, der har givet underretning til fordringens skyldner om pantsætning af den enkelte fordring, jf. gbl. § 31, men hvor meddelelsen er kommet frem til skyldneren på et senere tidspunkt end anmeldelsen til tinglysning af fordringspantet. Tilsvarende har en panthaver, hvis ret er stiftet *efter* fordringspanteretten, men hvis meddelelse til fordringens skyldner efter gbl. § 31 er kommet frem *forud for* fordringspanthaverens anmeldelse til tinglysning af sit fordringspant, prioritetsstilling forud for fordringspantet, hvis panthaveren var i god tro om fordringspantet, fordi der indtræder ekstinktion.

Den særlige gunstige prioritetsregel for udlæg i TL § 47 c, stk. 5, gælder ikke tilsvarende for udlæg i fordringer, omfattet af et fordringspant.

Da fordringspant som nævnt omfatter simple fordringer, *opnår fordringspanthaveren ikke bedre ret over for fordringernes debitorer, end pantsætter selv havde*. Der er ikke hjemmel for ekstinktion af debtors indsigelser, f.eks. om at den af pantsætter leverede vare var mangelfuld. Debitor kan også udnytte sin eventuelle negligeringsret og betale til pantsætter, selv om debitor ved, at fordringen er pantsat.¹⁴

Tinglyst fordringspant udslettes af personbogen efter 10 år, jf. TL § 47 e, stk. 4, jf. § 42 g, stk. 2, medmindre der forinden er anmeldt fornyet tinglysning.

12. Jf. *Bo oven Eyben m.fl.*: Lærebog i obligationsret II (3. udg. 2008) s. 83 med henvisninger i note 117.

13. For den aftaleerhverver, der opnår fordringspant, gælder tinglysningslovens godtrobsbegreb, jf. TL § 5. For den, der opnår transport (til eje eller sikkerhed) i en fordring efter gældsbrevslovens regler, gælder dansk rets almindelige godtrobsbegreb.

14. Jf. således *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.*: Virksomhedspant (2008) s. 97 f. om debtors svage indsigelser og negligeringsret se *Bo oven Eyben m.fl.*: Lærebog i obligationsret II (3. udg. 2008) s. 68 ff henholdsvis s. 50 ff.

Sidehoved

5. Negativerklæringer – TL § 43, stk. 2

Ifølge TL § 43, stk. 2, kan der i personbogen tinglyses, en såkaldt *negativerklæring*, hvori en fysisk eller juridisk person forpligter sig til ikke at underpantsette sine aktiver uden samtykke fra den eller de i dokumentet angivne påtaleberettigede. Denne bestemmelse omfatter også underpantsetning af fordringer i medfør af TL § 47 d (fordringspant). Det er således muligt at tinglyse et *pantsetningsforbud* mod fordringspant i medfør af TL § 47 d.

Tinglysning af en negativerklæring *kan ikke hindre retsforfølgning* og kan heller ikke indeholde forpligtelser, der går ud på, at en virksomhed ikke kan pantsætte sine fordringer efter reglerne i gældsbrevsloven. En sådan pantsætning sker ikke »i medfør af« TL § 47 d eller andre af de i TL § 43, stk. 2, nævnte bestemmelser i tinglysningsloven.¹⁵

Yderligere litteratur om fordringspant: *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen* i U 2006 B 104 ff, *Bent Iversen* og *Lars Hedegaard Kristensen: Pantet* (2. udg. 2008) s. 497 f og *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.: Virksomhedspant* (2008) s. 87 ff.

15. Om pantsetningsforbud/negativerklæringer i øvrigt se nærmere *Anders Ørsgaard: Sikkerhed i løsøre* (7. udg. 2010) s. 67 f.